

## ΡΕΝΕ ΜΑΓΚΡΙΤ

(21 Νοε. 1898 - 15 Αυγ. 1967)

Παντελής Τσάβαλος, Φεβρουάριος 2006



René Magritte: Le Temps Menaçant (1929)

Δείτε το χειρόγραφο του Μαγκρίτ [Les Mots et les Images](#) (1929), στα Γαλλικά και τα Ελληνικά (είναι σε μορφή .pdf και το μέγεθός του είναι 213 KB)

---

## **ΡΕΝΕ ΜΑΓΚΡΙΤ**

Στους πίνακες του Μαγκρίτ διακρίνουμε γεγονότα από τα οποία λείπει η συνηθισμένη εσωτερική σχέση αιτίου και αποτελέσματος. Τα προβλήματα λύνονται όχι με τη βοήθεια νέων πληροφοριών, αλλά αναδιατάσσοντας όσα ήδη γνωρίζουμε ... Όποιος αναζητεί σε έναν πίνακα αυτό που θέλει, ποτέ δεν θα φτάσει στην υπέρβαση των προτιμήσεων του. Αντίθετα, αν κάποιος αιχμαλωτιστεί από το μυστήριο μιας εικόνας που αντιστέκεται σε κάθε είδους εξήγηση, μπορεί να νοιώσει έναν στιγμιαίο πανικό. Για τον Μαγκρίτ, αυτό που έχει σημασία είναι οι στιγμές ακριβώς του πανικού, αυτές οι προνομιακές στιγμές που υπερβαίνουν τη μετριότητα και που δεν είναι απόρροια αναγκαστικά κάποιου έργου τέχνης ... Το χαρακτηριστικό του φιλοσόφου είναι να αμφιβάλλει για ό,τι θεωρείται συνήθως δεδομένο, να σκέφτεται ότι το καθετί θα μπορούσε κάλλιστα να είναι και διαφορετικό. Το ζήτημα είναι να αμφισβητεί κανείς τις στερεότυπες συνήθειες του μυαλού, αφού μόνο μια εσκεμμένη ανατροπή των συνηθισμένων βεβαιοτήτων θα απελευθερώσει τη σκέψη και θα ανοίξει το δρόμο προς την αυθεντική αποκάλυψη.

Σούζι Γκάμπλικ στο *Μαγκρίτ*

"Το να ταυτίζει κανείς τη ζωγραφική μου με τον συνειδητό ή ασύνειδο συμβολισμό, σημαίνει να αγνοεί τον πραγματικό της χαρακτήρα ... Οι άνθρωποι είναι πρόθυμοι να χρησιμοποιούν τα αντικείμενα χωρίς να αναζητούν σε αυτά κάποιες συμβολικές προθέσεις, αλλά, όταν κοιτάζουν πίνακες, δεν μπορούν να δουν την άμεση χρησιμότητα τους και σπεύδουν να αναζητήσουν κάποιο νόημα ... Θέλουν κάτι που να μπορούν να στηριχτούν επάνω του, ώστε να νοιώθουν άνετα, θέλουν κάτι σίγουρο για να πιαστούν, ώστε να αποφύγουν το κενό. Εκείνοι που ψάχνουν για συμβολικά νοήματα χάνουν την εγγενή ποίηση και το μυστήριο της εικόνας. Ακόμα κι αν διαισθάνονται ότι υπάρχει κάποιο μυστήριο, θέλουν να απαλλαγούν από αυτό, το φοβούνται. Ρωτώντας 'τι σημαίνει αυτό;' Εκφράζουν την επιθυμία τους τα πάντα να είναι κατανοητά!"

Ρενέ Μαγκρίτ, ο.α.

## **ΖΩΓΡΑΦΙΚΟΙ ΤΡΟΠΟΙ ΤΟΥ ΜΑΓΚΡΙΤ**

Για τον Μαγκρίτ, η ζωγραφική δεν ήταν αυτοσκοπός, αλλά το μέσον για να αποκτήσουν τα αντικείμενα την μεγαλύτερη δυνατή σημασία. Οι τρόποι με τους οποίους επιτυγχάνεται αυτό είναι πολλοί:

**(1) Απομόνωση:** Ένα αντικείμενο, όταν μετατοπιστεί σε ένα πεδίο άλλο από το συνηθισμένο του, απελευθερώνεται και από τον συνηθισμένο ρόλο του.

**(2) Τροποποίηση:** Κάποια πλευρά του αντικειμένου μεταβάλλεται. Μια ιδιότητα που συνήθως δεν συνδέεται με το συγκεκριμένο αντικείμενο εισάγεται (η ανθρώπινη σάρκα μετατρέπεται σε ξύλο ή πέτρα).

- (3) **Διασταύρωση:** Δύο γνώριμα αντικείμενα συνδυάζονται δημιουργώντας ένα "συναρπαστικό" τρίτο.  
 (4) **Αλλαγή κλίμακας, θέσης ή υπόστασης,** ώστε να προκύψει μία "απίθανη" κατάσταση (ένα τεράστιο ποτήρι σαμπάνιας που γίνεται ορεινό τοπίο, ή ένα τεράστιο μήλο που γεμίζει το δωμάτιο).  
 (5) **Πρόκληση μιας τυχαίας συνάντησης:** π.χ. ένας βράχος κι ένα σύννεφο μαζί στον ουρανό.  
 (6) **Διπλή εικόνα:** Σαν ένα είδος οπτικού λογοπαίγνιου (βουνό με μορφή πουλιού).  
 (7) **Παράδοξο:** Διανοητικές αντιθέσεις που αξιοποιούνται, όπως στην λεπτή ισορροπία ανάμεσα στο ποτήρι και την ομπρέλα.  
 (8) **Νοητικός διπολισμός:** Αλληλοδιείσδυση εικόνων όπου δύο καταστάσεις (ένα τοπίο έξω από το δωμάτιο κι ένα βάζο με λουλούδια μέσα) παρατηρούνται από το ίδιο σημείο, μεταβάλλοντας την χωροχρονική μας εμπειρία.



1



2



3



4



5



6



7



8

Σούζι Γκάμπλικ στο *Μαγκρίτ*

## ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΜΑΓΚΡΙΤ

Στην ελληνική βιβλιογραφία το βασικό εγχειρίδιο για κάποιον που θέλει να γνωρίσει τις βασικές παραμέτρους του έργου του Μαγκρίτ είναι το θαυμάσιο βιβλίο της Γκάμπλικ (1). Για γνωριμία με τη σκέψη του ίδιου του Μαγκρίτ η ωραία συλλογή των κειμένων του (2) με μερικές πολύ αποκαλυπτικές στιγμές. Το μικρό βιβλιαράκι του Πακέ (3) είναι επίσης ενδιαφέρον για μια βασική επαφή με το ζωγράφο. Κυκλοφορεί και το ιδιαίτερο δοκίμιο του Φουκώ (4), αλλά καλύτερα να το διαβάσετε στο γαλλικό πρωτότυπο ή στην αγγλική μετάφραση.

1. Γκάμπλικ, Σούζι, **Μαγκρίτ**, Υποδομή, Αθήνα, 1993 (Suzi Gablik, **Magritte**, Thames and Hudson, London, 1985/1972/1970)
2. Magritte, René, **Τα κείμενα**, Οδυσσεάς, Αθήνα, 1989 (René Magritte, **Ecrits Complets**, Flammarion, Paris, 1979 / René Magritte, **Collected Writings**, John Calder, London, 1985)
3. Paquet, Marcel, **Μαγκρίτ, Κάνοντας ορατή τη σκέψη**, Γνώση/Taschen, 2004
4. Foucault, Michel, **Αυτό δεν είναι πιπ**, Πλέθρον, Αθήνα, 1998 (Foucault, Michel, **Ceci n' est pas une pipe**, Fata Morgana, Saint-Clement la Riviere, 1973) (Michel Foucault, **This is Not a Pipe**, University of California Press, Berkeley, 1982)

Η διεθνής βιβλιογραφία είναι πλουσιότατη. Κυκλοφορούν μια σειρά από προσιτές μονογραφίες, η κάθε μια ενδιαφέρουσα για διαφορετικούς λόγους. Ενδεικτικά:

- Calvocoressi, Richard, **Magritte**, Phaidon, Oxford, 1979
- Hammacher, Abraham, **Magritte**, Cercle d'Art, Paris, 1974 (Hammacher, A., **Magritte**, Thames and Hudson, London, 1998) [[διαβάστε αποσπάσματα](#)]

- Hughes, Robert, *The Portable Magritte*, Rizzoli International Publications, 2002
- Sylvester, David, *Magritte*, Harry Abrams, New York, 1992 / Sylvester, David, *Magritte*, Flammarion, Paris, 1992

Πολυσυλλεκτικές προσεγγίσεις και πλούσια εικονογράφηση μπορείτε να βρείτε σε καταλόγους μεγάλων εκθέσεων για τον Μαγκρίτ όπως:

- Clair, Jean-Scutenaire, Louis-Sylvester, David (texte), *Rétrospective Magritte*, Palais des Beaux-Arts, Bruxelles, 1978 / Musée National d' Art Moderne - Centre Georges Pompidou, Paris, 1979
- Oollinger, Giselle-Zinque and Leen, Frederik (eds), *René Magritte 1898-1967*, Musées Royaux des Beaux-arts de Belgique, Bruxelles, 1998 / Flammarion, Paris, 1998
- Abadie, Daniel, *Magritte*, Jeu de Paume, Paris / Ludion, Paris, 2003

Για αποκλειστικά ακαδημαϊκή έρευνα μεταξύ άλλων ανατρέξτε στον πεντάτομο *Catalogue Raisonné* (1), καθώς και το οκτάτομο έργο με τα πρακτικά του συνεδρίου *Einstein Meets Magritte: An Interdisciplinary Reflection on Science, Nature, Art, Human Action and Society* (2):

1. Sylvester, David-Whitfield, Sarah-Raeburn, Michael, *René Magritte, Catalogue Raisonné*, 5 vols, Fonds Mercator, Antwerp and Houston, 1992-7
2. *The Evolution of Complexity: Einstein Meets Magritte*, 8 vols, Kluwer Academic Publishers Group, 1999 [[διαβάστε περισσότερα](#)]

#### **ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ**

- [www.magrittemuseum.be/](http://www.magrittemuseum.be/)
- [www.magritte.be](http://www.magritte.be)
- [www.artcyclopedia.com/artists/magritte\\_rene.html](http://www.artcyclopedia.com/artists/magritte_rene.html)
- Σύντομη βιογραφία του Μαγκρίτ (στα Αγγλικά)  
[www.guggenheim-venice.it/english/06\\_artists/magritte.htm](http://www.guggenheim-venice.it/english/06_artists/magritte.htm)
- Χρονολόγιο της ζωής του Μαγκρίτ (στα Αγγλικά)  
[www.magritte.com/2.cfm](http://www.magritte.com/2.cfm)
- "Ρενέ Μαγκρίτ: Ο φιλήσυχος επαναστάτης". Ένα κείμενο της Β. Κοσκινιώτη από το Βήμα, 19.4.1998  
<http://tovima.dolnet.gr/print.php?e=B&f=12477&m=Z03&aa=1>

Δείτε το χειρόγραφο του Μαγκρίτ [Les Mots et les Images](#) (1929), στα Γαλλικά και τα Ελληνικά (είναι σε μορφή .pdf και το μέγεθός του είναι 213 KB)